

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA KIRILMA NOKTALARI VE İSTİKRAR ARAYIŞI

Soner Doğan

INSAMER
İNSANI VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Araştırma 27

Giriş

29 Ekim 1923 tarihinde cumhuriyetin ilan edilmesi ile birlikte Osmanlı Devleti hukuken son bulmuştu fakat imparatorluk bakiyesinin hem toprak hem de sorunlarının büyük çoğunluğu Türkiye'ye kaldı. Bu miras içerisinde şüphesiz Osmanlı Devleti döneminde izlenen dış politika da bulunmakta idi. Osmanlı siyasi hayatındaki şahsiyetler, cumhuriyetin ilk dönemlerinden 1945'li yıllara kadar etkin olmuştu. Bu dönemden sonra bürokraside Cumhuriyet nesillerinin yetişmesi, farklı politikaların uygulanmasına zemin hazırlamıştır.

Cumhuriyetin ilanından sonra özgün bir Türk dış politikası oluşturulamamasında etkili olan bazı faktörler söz konusudur. Bunları şu başlıklar altında sınıflandırabiliriz.

- Osmanlı mirası
- Sevr sendromu
- Kemalizm ve Batılılaşma ideolojisi
- Ordunun Türk siyasal hayatındaki yeri
- Coğrafi etmenler
- Teori ve strateji eksikliği

XIX. yüzyılın ilk yarısında Osmanlı toprakları üzerinde yayılmaya çalışan iki devlet vardı. Bunlar Rusya ve Fransa idi. Rusya, sıcak denizlere inmek için boğazlara ihtiyaç duyarken, Fransa ise XVIII. Yüzyılda İngiltere'ye kaptırdığı sömürgelerini geri almak için kendisine yakın olan coğrafyalardaki Osmanlı topraklarını hedef olarak belirlemişti. İngiltere ise bu dönemde kendi sömürgelerinin güvenliği için Osmanlı'nın toprak bütünlüğünü savunuyordu.¹ Osmanlı Hariciyesi, büyük devletlerarasındaki bu çekişmeyi dikkatle

INSAMER
İNSANI VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

takip edip, şartlara göre politika belirlemeye çalışıyordu. Bu çerçevede II. Abdülhamit döneminde denge politikası daha belirgin hale gelmiş, büyük güçlerin gölgesinde politikalar belirlenmeye başlanmıştır. Devletin temel amacı; var olan topraklarını korumak, içinde bulunduğu acı durumun önüne geçmek, iç ve dış politikada uyum sağlamak üzerine idi. Ayrıca İmparatorluğun dış politikasındaki bu değişim, devletin prestijini sarssa da ömrünü uzatmıştır. 93 Harbi'nin yaşanması ve ardından Rusya ile imzalanan fakat yürürlüğe girmeyen Ayastefanos Anlaşması, dış politikadaki kırılmalardan birini oluşturmuştur. Osmanlı Hariciyesinin izlediği denge politikası açmaza girmiş, İngiltere ve Avusturya Osmanlıya yardım etse de kendi çıkarları doğrultusunda Rusya ile anlaşılmasını sağlamışlardır. Zira 93 Harbi'nden sonra İngiltere, Osmanlı'nın toprak bütünlüğünü korumayı bırakıp, stratejik gördüğü yerleri işgal etmeye başlamıştır.

1908 yılında Sultan Abdülhamit'in tahtan indirilmesi ile iktidara İttihat ve Terakki Cemiyeti egemen olmuştur. Cemiyet yöneticilerinin Almanya ile yakın işbirliği içerisinde olması, Osmanlı için Almanya'yı İngiltere ve Fransa başta olmak üzere diğer ülkelere karşı denge sağlamak için kullanacağı önemli bir müttefik haline getirmiştir.

1912-1913 yıllarında yaşanan Balkan Savaşları, Osmanlı Devleti için hazin bir süreç olmuştur. Bu savaşlarda Osmanlı'nın Avrupa'daki topraklarının yaklaşık %80'i kaybedilmiştir.² Dış politikada ki bu başarısızlık, Enver Paşa gibi isimlerin inisiyatif olarak harekete geçmesine neden olmuştur. Ayrıca Balkan Savaşları ile oluşan yeni durum, Osmanlı Devletini İngiltere ve Fransa'dan iyice uzaklaştırarak, Almanya'nın safına itmiştir.

Büyük devletlerarasında oluşan rekabet ortamında sınırlarının güvenliğini sağlayamayan Osmanlı Devleti, Almanya'nın taktiksel hamlesi ile I. Dünya savaşına girmek zorunda kalmıştır.

Bu kararda hem Hariciye yöneticilerinin hem de devlet adamlarının Alman hayranı olması, var olan toprak bütünlüğünün küçülmesine neden olmuştur. İngiltere, Fransa ve Rusya'nın saldırılarına maruz kalan Osmanlı Devleti, aynı anda birçok cephede mücadele etmek zorunda kalmış ve Çanakkale hariç diğer cephelerde yenilmiştir. Özellikle Irak cephesinde Kût'ül Amare gibi var olma savaşının verildiği yerde Osmanlı Devleti, İngiltere'ye ağır kayıplar verirse de bu durum savaşın sonucunu değiştirmemiştir. Hariciye yetkilerinin imzaladığı Mondros Ateşkes Anlaşması ile Osmanlı savaştan çekilmiş ve bu anlaşmanın şartları gereği ülke işgale açık hale gelmiştir. İtilaf Devletleri'nin diğer İttifak Devleti ile yaptıkları barış anlaşmalarına Osmanlı yönetimini de razı etmeyi başarmıştır. Bazı Osmanlı bürokratları Sevr Anlaşmasını imzalamış olsa da gerek ordu içerisindeki komutanlar gerekse Hariciye'deki bazı yetkililer bu anlaşmanın imzalanmasına karşı çıkmıştır. Padişah nezdinde imzalanmış olmakla birlikte Meclis-i Mebusan'da onaylanmayan anlaşma geçersiz olmuştur. Fakat anlaşmanın sebep olduğu olumsuzluklar, Türk Dış politikasında zihnen uzun bir süre etkisini korumuştur. Sevr Anlaşmasının maddeleri, kurulmuş olan yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin de dış politikasına tesir etmişti. İzlenen politika gereği, ülkenin sınırlarının korunması esas alınmış, Anadolu toprakları dışındaki imparatorluk toprakları ile ilgilenilmemiştir. Devlet ricalinin zihninde oluşan Sevr Anlaşmasının olumsuz etkisi, başka ülkelerinin topraklarına karışmamak olmuş, Yurtta Sulh, Cihanda Sulh anlayışı hâkim olmuştur.

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Atatürk'ün benimsediği politikalar ile Türkiye, uluslararası tanınma çabalarına girişmiştir. 1923 yılında Lozan Barış Anlaşması ile Türkiye'nin sınırları belirlense de güney sınırlarındaki belirsizlik devam etmiştir. Bu sorunun çözümü için ise çok taraflı bir siyaset izlenmeye çalışılmıştır.

1 Mahmut Bolat, 1876-1914 Arası Osmanlı Devleti Dış Politikasının Genel Bir Değerlendirilmesi, Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, 2014.

2 İbrahim Serbestoğlu, Balkan Savaşları ve Tabiiyet Sorunu, Tarih İncelemeleri Dergisi XXVIII / 2, 2013, 471-486

Türkiye, dış politikada olduğu gibi her alanda Batıcılığı benimsemiştir. Bu dönemde İngiltere ve Fransa 1930'lu yıllara kadar Türkiye'ye karşı politikalar izlemeyi sürdürmüştür. Ancak 1930'lu yıllarla birlikte dünya devletlerinin yeniden mücadele içerisine girmesi yeni bir savaşa kapı aralamıştır. Türkiye bu süreçte olabildiğince tarafsız bir politika izlemiş ve sınırlarını korumaya odaklanmıştır. Zira Lozan'da çözülemeyen Musul meselesini İngiltere'nin politik oyunlarına kurban etmişti. Hatay'ında elden gitmemesi için II. Dünya Savaşı öncesi gerilimli ortamı fırsat bilmiş ve Fransa ile anlaşarak meseleyi kendi lehine çözmeyi başarabilmiştir.

II. Dünya savaşının yaklaşması ile birlikte Türk dış politikasında tarafsızlık siyaseti izlenmeye başlanmıştır. Büyük güçlerin her türlü baskısına karşı Türkiye, savaştan olabildiğince uzak durmaya çalışmıştır. Fakat izlediği bu politikanın ülke ekonomisine etkileri savaşa girmiş devletler kadar sarsıcı olmuştur. Zira asker sayısının artırılması ve ülkenin savunma düzenine geçmesi, tüm kaynakların bu yönde harcanmasına neden olmuştur.

II. Dünya savaşı sonlarında Türkiye, Batı Bloğunda yer alabilmek için Almanya ve Japonya'ya göstermelik olarak savaş ilan etti fakat herhangi bir çatışma içerisine girmedi. Birleşmiş Milletlerin kurucu üyesi olabilmesi için bunu yapmak zorunda idi. Dünya siyasetinde egemen güç olan İngiltere ve Fransa'nın II. Dünya Savaşı sonrası yerini Amerika ve SSCB'ye bırakması ile Türkiye tercihini Amerika'dan yana kullanmak zorunda kaldı. Zira Rusya ile milli mücadele dönemindeki yakın işbirliği süreci, 1936 Montrö Boğazlar Anlaşmasına Rusya'nın istediğini elde edememesi ile gerilmeye başlamıştı. Bu durum II. Dünya Savaşından sonra da artarak devam etti ve Rusya, 1945 yılında süresi olan 1925 tarihli Türk-Sovyet Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşmasının yenilenmeyeceğini açıkladı. Ardından SSCB, Türkiye'nin Doğu bölgesinden toprak, boğazlardan ise üs istedi. Türkiye'nin yorgun ekonomisi ve askeri gelişmemişliği ülke savunmasını sağlamada yeterli gelmiyordu. Bundan dolayı başta Amerika ve İngiltere olmak üzere Batılı ülkeler ile ittifak arayışı içerisine girildi.

Savaş sonrası düzeni oluşturmak için Amerika-İngiltere ve Sovyet Rusya, toprak paylaşımını karara bağlamak için bir araya geldiler. Postdam Konferansında ele alınan paylaşımında dikkat çeken durum Amerika ve İngiltere'nin Sovyetlerin Türkiye'den toprak talep etmesini iki ülke arasındaki sorun olarak görmeleri idi. Türkiye ise bu duruma oldukça şaşırılmıştı. Sovyet Rusya'nın boğazlarda söz sahibi olmak istemesi üzerine, İngiltere ve Amerika Sovyetlere karşı izlediği politikalarını gözden geçirerek, Türkiye'nin yanında olmaya çalıştılar. Çünkü, Akdeniz'deki çıkarları gereği Sovyet Rusya'nın sıcak denizlere inmemesi gerekirdi. Bundan dolayı Türkiye ile birlikte Yunanistan'ı da destekleme karar aldılar. Marshall yardımları ile iki ülkeye askeri yardımda bulunan Amerika, 1952 yılında Türkiye'nin NATO başvurusunu Güney Kore'ye asker göndermesi karşılığında kabul etti. Böylece Türkiye, kendisini Sovyetlerden koruyacak güce erişmiş oldu.

Türkiye'nin NATO'ya girmesi ile Türk Dış Politikasındaki tezler NATO ile uyumlu hale geldi. NATO'nun politikaları Türkiye'de gölge dış politikası olarak uygulandı. Özellikle 1950'li yıllar boyunca Türkiye, başta Ortadoğu bölgesi olmak üzere Batının adeta sözcülüğünü yapması bu durumu açıklamaktadır. 2000'li yıllara kadar birkaç istisna hariç dış politikada Amerika ve NATO merkezli politikalar izlenmiştir.

Her ne kadar 1950'li yıllar boyunca dış politikada Amerikan ağırlıklı politikalar izlense de 1953 yılında Sovyetlerin Türkiye'ye gönderdiği mesajda iyi ilişkiler kurmak istediklerini, hiçbir toprak talebinde bulunmadıklarını açıklaması iki ülke arasındaki gergin politikanın esnetilmesini sağlamıştır. Fakat bu dönemde Türkiye, konjoktür gereği bu tür politikalara karşı temkinli yaklaşmaya çalıştı. Sovyetlerin, Batı ile bağlarını sürekli güçlendiren Türkiye'ye karşı sürekli gerginliği tırmandırmanın bir manası yoktu. Bu niyetle olmalıdır ki bu dönemden itibaren yumuşama ve işbirliği içerisine girmeye yönelik politikalar izlenmiştir.

1959 yılında T.C Başbakanlık yetkilileri, Amerika'dan habersiz Rusya seyahati programı hazırlamaları, Amerika'yı endişelendirmişti.

Dönemin Başbakanı Adnan Menderes ise seyahatte kararlı idi. Çünkü Türkiye'nin kalkınma hamlesine Batı'dan yeterli destek bulamayan Menderes, Moskova ile ilişkileri geliştirip, hem kredi hem de sanayide kalkınma hamlesi gerçekleştirmek istiyordu. Fakat 27 Mayıs 1960 yılında darbenin gerçekleşmesi ile Haziran'da yapılacak olan seyahat gerçekleştirilemedi.

Türkiye'nin dış politikasında son derece etkin olan Amerika ve NATO, Türkiye'nin kendi politikasını oluşturmasına izin vermemiştir. NATO toplantılarında alınan kararlar genel de Türk dış politikasını yönlendirici kararlar olarak hayata geçmiştir. Aslında NATO, benimsediği politika ile Türkiye'nin kalkınmasına da önemli ölçüde ket vurmuştur. Sovyet tehdidini bahane ederek Türkiye'ye büyük bir ordu kurulması dayatılmıştır. Doğu sınırlarını bu şekilde güvence altına alan NATO, Türkiye'nin milli hâsılasının çoğunluğunun savunmaya harcamasına neden olmuştu. Bu yüzdendir ki, Türkiye ile başlangıçta aynı ekonomik verilere sahip olan Almanya ve Güney Kore hızla gelişirken, Türkiye üzerine aldığı bu büyük yük nedeni ile kalkınma programlarına yeterince kaynak ayıramamıştır. Dış politikada kendi çıkarları adına izlemesi gereken strateji eksikliği de burada açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

İlerleyen dönemlerde Kıbrıs olaylarının yaşanmaya başlaması ve Türkiye'nin kendi izlediği politikadan dolayı 1964 yılında Amerikan Başkanı Johnson'dan alaycı ve küçümseyici bir mektup alması, Türkiye'nin izlediği politikanın yanlışlığını gözler önüne serdi. Türkiye'nin Kıbrıs'a çıkarma kararını eleştiren ve kabul etmeyen Amerika, Türkiye'ye verdiği silahlarında kullanılmayacağını açık bir şekilde belirtmiştir. Türkiye yönetiminde ve halkında bu durum şaşkınlık içerisinde karşılanmış, Türkiye'nin izlediği politikanın yanlışlığı gün yüzüne çıkmıştı. Bu dönemden sonra dış politikada daha bağımsız hamleler yapılmaya çalışılmıştır. Nitekim aradan 10 yıl geçtikten sonra izlenen siyaset meyvesini vermiş ve gelen tüm tepkilere ve ambargolara rağmen Türkiye, 1974 yılında Kıbrıs'a çıkarma yaparak, her türlü

olumsuz koşula rağmen istediğinde meydan okumayı başarabildiğini tüm dünyaya göstermiştir.

Nitekim bu olayların öncesinde Türkiye gerek Ortadoğu gerekse Sovyetlere karşıda Batı dünyası ile politika ayrılığına gitmişti. Bunu 1967 Arap-İsrail savaşında görebiliriz. 1964 Johnson Mektubu ve Birleşmiş Milletlerde Türkiye'nin Kıbrıs konusundaki önerilerine Arap ülkelerinden önerilerine destek bulamaması dış politikada farklı politika izlemesini zaruri kılmıştı.³ Ortadoğu ülkeleri ile ilişkilerini geliştirmeye başlaması ve 1967 savaşında Amerika ile ters düşmesi ve üslerini kapatması, bunun en bariz örneklerindedir. Yine 1969 yılında İslam Kalkınma Örgütüne katılması ve bu örgütü gerek Kıbrıs konusunda gerekse Balkanlardaki soydaş Türklerin ezilmesi karşısında oldukça aktif kullanmıştır.

Dış politikada meydana gelen bu kırılmalar 1980'li yıllarda Turgut Özal'ın başa geçmesi ile farklı bir evreye girmiştir. Çok yönlü dış politika izlemeyi tercih eden Özal, ağırlık merkezine Amerika'yı koysa da hem Kafkaslar hem de Ortadoğu'da etkin rol oynamaya çalışmıştır. Özellikle Kafkaslarda SSCB'nin dağılmasından sonra Türki Cumhuriyetlere "Ağabey" rolüne soyunması, bölge devletleri tarafından pek sıcak karşılanmadığı gibi Rusya'yı da tedirgin etmiştir. 1990 da Amerika'nın Irak'a saldırması ile Türkiye'nin de Irak'ta etkin olmaya çalışması aktif dış politikanın yürütüldüğünü göstermektedir. Fakat burada izlenen politikadan elde edilen sonuç, Türkiye açısından umulan faydayı sağlamamış ve Türkiye bu müdahaleden oldukça zararlı çıkmıştır. Amerikan yönetimine uyararak Kerkük petrol boru hattının kapatılması, ekonomide sıkıntılara yol açmıştır. Yine Amerika'nın vaat ettiği yardımlardan Mısır ve İsrail'e yapılanlar kadar alamamış, Körfez ülkelerinin de Irak ambargosuna katılması durumunda, Türkiye'nin uğrayacağı bu zararların tanzim edileceği sözü yerine getirilmemişti. Özal'ın izlediği bu politikalar, iç siyasette de tartışma konusu olmuş, kendi bakanlarından bile destek bulamamıştı. Sonuçta kazanan taraf

Amerika olurken Türkiye milyarlarca dolarlık ekonomik kayba uğramıştır.

2003 Irak işgaline kadar dış politikada Amerika ile ortak politika izlerken, Türkiye'nin Irak işgaline karşı olması, Rusya ile yakınlaşma sağlamıştır. O günlerde Amerika'nın geçeceğine çok emin olduğu 1 Mart Tezkeresinin de TBMM'den geçmemesi Amerika da hayal kırıklığına yol açtı. Bu dönemden sonra Amerika ile Türkiye'nin dış politikadaki anlayışları farklılık göstermeye başladı ve Türk dış politikası tekrardan bir kırılma yaşadı.

AK Parti iktidarının benimsediği çok yönlü dış politika anlayışı ve "Komşularla Sıfır Sorun" ilkesi uzun bir süre dış politikanın temel taşı oluşturdu. Yine 2005 yılında Avrupa Birliğine girmek için katılım müzakere sürecinin başlaması Dış politikadaki önemli gelişmelerin başında gelmektedir. Dış politikada yumuşak gücün de kullanılması, Türkiye'yi özellikle Ortadoğu bölgesinde etkin güç haline getirmiştir. Sorunlu ülkeler arasında Türkiye'ye arabulucu olma davetlerinin yapılması, Türkiye'nin nüfuzunun arttığını gösteren gelişmelerdir.

2009 yılında Davos olayının yaşanması, tüm dünyada özellikle Müslüman camiasında Türkiye'nin prestijini en üst seviyeye çıkartmıştır. İnsani yardım konusunda da Türkiye'nin dünyada ilk üç içerisinde olması, ayrı bir etki yaratmıştır. Bunun yanında Türkiye, ikili ilişkilerde yumuşak gücün yanında sert gücünde (askeri güç vb.) etkisini kullanması, bölge ülkeleriyle kurulan ilişkileri. Gerek Ortadoğu bölgesi gerekse Kafkaslarda birçok ülke ile ikili askeri ilişkilerin geliştirilmesine yönelik anlaşmalar imzalanmıştır.

2003 ile 2011 yılları arasında istikrarlı bir politika izlemeyi başaran Türkiye, bu yıllarda oldukça etkili olmuştur. Fakat 2011 yılında Arap Baharı olaylarının başlaması ile taraf seçmek

zorunda kalan Türkiye tercihini halktan yana kullanınca dış politikada da bazı zorlu açmazlarla karşılaşmıştır. Özellikle Suriye konusunda birçok ülke ile ters düşmesi, komşularla sıfır sorun politikasının sonunu getirmiştir. Türkiye'nin dış politikada kırılma yaşadığı bu dönemin etkileri iç politikada da kendini göstermiş ve hükümet, muhalefet partilerinin sert eleştirilerine maruz kalmıştır.

Arap Baharı olaylarının başlaması ile Batı, savunduğu değerlere adeta yüz çevirmiştir. Mısır, Suriye, Irak, Yemen gibi ülkelerde kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmişler ve Arap Baharının getireceği özgürlük, demokrasi gibi halkın taleplerini dikkate almamışlardır. Bu ülkelere gelen mültecileri de insanlık dışı uygulamalar ile ölüme terk edecek kadar ileri gitmişlerdir. Özellikle Suriye konusunda, Türkiye izlediği insani odaklı politika ile yalnız kalmıştır. "Değerli yalnızlık" olarak ifade edilen bu dönemdeki politikalar bir süre Türkiye'nin dış politikadaki açmazı olarak değerlendirilmiştir.

Batı ve Amerika'dan istediği desteği bulamayan Türkiye, Suriye konusunda Rusya ve İran'la da oldukça ters politikalar izlemiştir. 2014 yılında Rusya'nın Kırım'ı işgal etmesi ile ABD ve AB ülkeleri tarafından Rusya'ya ambargo uygulanmaya başlanmış, bu dönemde Türkiye, Kırım'ın işgalini tanımamakla birlikte, Batının ambargo tuzağına düşmemiştir. Zira 1990'da Körfez Savaşında Irak'a uygulanan ambargoya katılmayla en büyük zararı gören Türkiye, bu hataya tekrardan düşmemiştir. Ayrıca NATO'nun da her fırsatta üye ülkelerin toprak bütünlüğünü koruma vurgusu bu süreçte Türkiye'ye karşı işletilmemiştir. Özellikle 2015 Kasım'ında Türkiye'nin Rus savaş uçağını düşürmesi ile Türkiye adeta bir çıkmaza girmiştir. NATO kapsamında getirilen hava savunma sistemlerinin basit mazeretlerle hızlı bir şekilde geri

3 20 Ömer Kürkçüoğlu, *Türkiye'nin Arap Ortadoğu'suna Karşı Politikası, 1945-70*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1972, s. 138-140

4 Dilek Özbek, *Irak Savaşının Türk Ekonomisine Etkileri, Irak Savaşı ve Türkiye*, Çankaya Gündemi Dergisi, Sayı 14, Temmuz, 2003

çekilmesi, Türkiye'nin savunmasını bir hayli zayıflatmıştır. Nitekim yaşanan bu olumsuz hadise, Türkiye'nin Irak ve Suriye'deki askeri operasyon seçeneklerini tıkamıştır. Bu dönem Türkiye'nin kendisini dört bir yandan çevrelenmiş olarak hissettiği kritik bir süreç olmuştur.

İçeride artan terör olayları ile de oldukça zor durumda kalan Türkiye, bu süre boyunca kritik günler yaşamıştır. Amerika ve Batının diğer ülkeleri tıpkı 1945 Postham Konferansında olduğu gibi Türkiye'yi Rusya karşısında yalnız bırakmışlar, yaşanan sorunların iki ülke arasında çözülmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Türk dış politikası için dönüm noktalarından biri olan bu durum Batıya karşı tekrardan güven sorgulamasını gündeme getirmiştir. Arkasından gelen 15 Temmuz FETÖ darbesi de dış politikada alınan politika değişikliği kararının haklılığını ortaya koymuştur. FETÖ'cü darbe girişimi sonrasında Türkiye'yi desteklemekte isteksiz davranan Amerika ve AB, Türkiye'den FETÖ'cü darbecilere karşı sert davranılmaması konusunda da istekte bulunmuştur. Türkiye ise kendisini darbeden hemen sonra arayan Rusya'ya karşı politika değişikliğinde gitmiş, yaşanan uçak krizini atlattırmaya çalışmıştır. Gerilen ilişkiler her iki ülke için de oldukça

faydasızdı. İki ülkenin işbirliğine gitmesi, hem Türkiye için kazanç olmakta hemde AB'nin ambargoları karşısında sıkışan Rusya'ya nefes aldıracaktı. Bundan dolayı ikili ilişkiler hızlı bir şekilde gelişme ivmesi göstermiştir.

Türk dış politikasında yaşanan bu değişim, Türkiye'nin Suriye ve Irak'ta nefes almasını sağlamış ve Amerika'nın PYD oyununa engel olmuştur. Zira Türkiye güneyinde bir terör yapılanmasına müsaade etmeyeceğini açıklamış olmasına rağmen Amerika'nın bu durumu dikkate almaması, Türkiye'yi oldukça sıkıntıya sokmuştur. Türk dış politikasında yaşanan değişimle bu tehditlerin önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Suriye sınır bölgesinde başlatılan Fırat Kalkanı Operasyonu ile sınırını DAESH terör örgütünden temizlemeyi başaran Türkiye, Musul Operasyonu'nun başlaması ile Irak'ta da benzer bir politika izleyeceğinin sinyallerini vermektedir. Amerika 2003 Irak işgali sırasında Türkiye'nin hassasiyetlerini dikkate almadan belirlediği Ortadoğu politikalarını günümüzde hâlâ devam ettirmek istese de 2003'ten itibaren bölgedeki duruma razı olmayan Türkiye, bu tarihten sonra yakaladığı Batı'dan bağımsız politika izleme sürecini bugün de devam sürdürme kararlılığında görünmektedir.